

Latinske og juridiske fagudtryk

I mange forskellige kilder vil man møde ord, som kan være svære at læse og forstå, fordi der er tale om fagudtryk. Navnlige i retshistoriske kilder kan man støde på specielle ord og vendinger. I visse tilfælde kan kirkebøgerne også indeholde vanskeligheder af denne type. Præsternes "fagsprog" var latin, og navnligt i 1600- og 1700 -tallet kunne nogle præster finde på at bruge det, fx i kirkebogen.

Avia / Avus...bedstemor / bedstefar
Commater.....kvindefadder
Compater.....mandsfadder
Conjux.....ægtefælle
Filia / Filius.....datter / søn
Fratr.....broder
Illegitimus.....uægte
Infans.....spædbarn, baby
Legitimus.....ægte
Maritus.....ægtefælle
Mater.....moder
Matrina.....gudmor
Parentes.....forældre
Pater.....fader
Patrinus.....gudfar
Puerpa.....barselskone
Socer.....svigerfar
Soror.....søster
Spons(ores).....forlovere
Sponsatus.....en forlovet
Sponsa (-us).....brud(gom)
Spurius.....uægte
Susceptrix.....gudmor
Test(es).....dåbsvidner, faddere
Uxor.....hustru
Vidua (-us).....enke(mand)
Vir.....ægtemand

Kirkelige handlinger:

Abs(olutio).....skrifte
Appellatus.....kaldt, navngivet
Bapt(izatus).....døbt
Baptismus.....dåb
Caemeterium.....kirkegård
Conf(irmatus).....konfirmeret
Conf(irmandus).....konfirmand
Confirmatio.....bekræftelse
Confitens.....nadvergæst
Copulatus.....ægteviet
Defunctus.....afdød
Denatus.....afdød
Desponsatus.....trolovet
Humatus.....begravet
Inhumatus.....begravet
Introductio.....introduktion
Matrimonium.....ægteskab
Mortuus.....død
Nat(us).....født
Nomen.....navn
Nomen impositum.....givet navn
Nomin(atu)s.....navngivet
Obiit.....han/hun døde
Proclama(tio).....lysning
Pub(lice).....offentligt, åbent
Publicatio.....bekendtgørelse
Sep(ultus).....begravet

Templ(um).....kirke

Andre latinske udtryk:

A(b).....efter
Aetatis suæ.....i en alder af
A(d) d(iem).....på selve dagen
A(nnus), (Anno).....(i) år(et)
A(nno) D(omini).....Herrens år
A(nno) Inc(arnationis).....år
Ante.....før
Ascensio.....himmelfart
Assumptio.....optagelse i himlen
Cras(tino die).....dagen efter
Cognomen.....tilnavn
Dictus.....kaldet, omtalt
Die(s).....dag
Datum ut supra.....samme dato
Die ut supra.....samme dag
D / D.ca / Dom(inica).....søndag
Domini.....Herrens
Eodem die.....samme dag
Et c(etera).....osv
E(x).....fra
Fest(um).....kirkelig festdag
Fol(ium), (Folio)...(på) blad (side..)
"Folio" .....henviser som regel til et
"blad", dvs. at begge
sider af papiret -
"siden" har samme
sidedetal.
Grat(iarum).....taksigelses (fest)
Ibid(em).....samme sted
I(d) e(st).....dvs
Incarratio.....Jesus blev men-
neske
Infra.....inden
Item.....ligeledes
Kalendaf.....1. i måneden
L.S. Locus sigilli....seglets placering.
Ses i afskrifter af diverse dokumen-
ter, skrevet dér hvor seglet sidder i
originalen.
Manu propria.....med egen hånd
(m.p.) (mpria).....skrevet med
egen hånd
M.f.P.....med ført pen
M.p.P.....med påholden pen
Meus.....min
Nat(alis dies).....fødselsdag
Nomin(e).....ved navn
Octava.....7 dag efter fest
Pag(ina).....(på) side
Pervigilium.....2. dag før festdag
P(ost).....efter
Post(ridie).....dagen efter

Pridie.....dagen før
Profestum.....dag før festdag
Sanctus / Sct.....hellig
Sc(il) = Scilicet.....nemlig
Sive.....eller
Vide.....se
Vid(elicet).....nemlig
Vigilia.....dag/aften før festdag
Vulgo....."også kaldet"
Xtus, Xti.....Christus, Christi

Juridiske udtryk:

Action.....retssag
Actor.....anklager
Ad acta .....sagen henlægges
Afbigt.....bod
Alimentation.....bidrag til ægte-
fælle eller børn
Anholdt.....anholdt
Anstand.....henstand
Arrest.....også: genstande,
som ikke må fjernes,
fordi der evt. senere
skal gøres udlæg i
dem
Assertation.....påstand
Bemeldte.....omtalte, førnævnte
Cfr.....jævnfør
Citant.....sagsøgeren - klageren
Comparant, Comparantinde....vidne
(forkortes hhv "comp." og
"Compden." begge ord kan
også staves med k)
Contracitant.....anklaget, der ret-
ter modanklage
Conclusion.....resultat, slutning
Confirmeret.....bekræftet
Constitueret.....konstitueret -
bemyndiget
Continuere.....fortsætte
Corpus delicti.....tegn på begået
forbrydelse
Culpa.....skyld
Datum ut supra.....udstedt som
ovenfor
Defensor.....forsvarer i krim.sag
Deponent, Deponentinde.....vidne
(forkortes "Dept." og
"Dept.inde")
Deliktum.....forbrydelse
Delinkvent.....forbryder
- bruges ofte i forbin-
delse med beskrivelse
af henrettelse mm.
Disculperet....."frikendt"
Edssag.....sag, hvor en person

skal aflægge ed på sin uskyld - ofte ved faderskabssager.	Kurator.....person, der fører tilsyn med en mindreårigs ejendom.	fx gejstlige, militære og kongelige ansatte, mm.
Eragte.....afsiige kendelse	Lavvæрге.....væрге for enke	
Erindre....."indvende"	Litra....."løbenummer"	
Excipere....."gøre indsigelse"	Malefikant.....forbryder	
Eksekution....."fuldbyrde"- der kan være tale om både straf, fx en heretelse, men også om opfyldelse af et indgået forlig.	Mandant.....klient	
Exekvere....."udføre"	Mortifikation....."ugyldigheds-erklæring"	
Exigere.....fordre	Mulkt.....bøde	
Extradere.....udlevere	Nominal-.....navne- (fx register)	
Extradition.....når skifteretten overdrager boet til arvingerne.	Opbudsbo.....bo hvor skyldneren overlader sine ejendele til kreditorerne.	
Extraret.....ret, der holdes på et andet tingsted eller anden tid, end normalt.	Oppebørsel...off. skatter og afgifter	
Extraretssag.....sag der holdes ved ekstraretten.	O.S.....ordinær sag	
Frifindes for videre tiltale....en slags "betinget frikendelse" som brugtes, når man ikke var helt sikker på en anklages uskyld. (afskaffet i 1868)	O.v.....oplæst og vedtaget	
Forening....."aftale"	Plakat.....før 1849: mindre lov - forkortes pl.	
Forordning.....før 1849: større lov	Post.....efter	
Folio....."side" folio dækker dog normalt over både for- og bagside af et ark papir.	Principaliter....."først og fremmest"	
Fyldmyndig.....= mand over 25, der ikke er under værgemål	Promemoria.....indlæg eller henvendelse	
Gæsteret.....sag, hvor én af parterne hører hjemme i en anden jurisdiktion. Forkortes tit GRS.	Qvæstion.....spørgsmål	
Honorarium.....salær	Ratihabere.....retslig bekræftelse af forklaring	
Hujus.....denne måned	Reassumere.....genoptage	
Ibid.....Ibidem, sammesteds	Rekviseition.....begæring	
Imputere.....beskyldte for	Repartition.....fordeling af indtægt /udgift mellem flere personer	
In Casu....."i dette tilfælde"	Salarium.....Salær, honorar	
In confesso.....tilstået, ting der ikke kan bestrides under processen.	Sequestrere....."lægge beslag på"	
Incamineret.....påbegyndt (om retssag)	Sic.....således	
Indklagede, indstævnte...anklagede	Skiftesamling...møde i skifteretten	
Indherere.....påstå	Skifteslutning...afsluttende møde i skifteretten.	
Inqvirent....."forhørsleder"	Smst.....sammesteds	
Inqvisit, inqvisitinde....."tiltalt"	Sportel....."gebyr"	
In solidum.....solidarisk	Stervbo.....dødsbo	
Jurisdiktion....."retskreds"	Subsidiært forhør....forhør, som bliver foretaget fordi en anden retskreds har bedt om det	
Kontinuere.....fortsætte	Summa lateris.....sum, som skal overføres til næste side	
Kontinuationsforhør...forhør i sag, der egentlig var slut, men genoptages.	Sættedømme.....midlertidig dom mer, der er "sat i stedet" for den sædvanlige, hvis denne er inhabil	
	Tingsvidne.....et dokument, der indeholder udskrift af et vidneudsagn	
	Underslåning.....underslæb	
	Vedgået, vedtaget.....godkendt	
	Ventilation.....drøftelse, behandling	
	Vide.....se (fx side xx)	
	Vidnesag.....Tingsvidne	
	Visum	
	repertum.....Obduktionserklæring	
	Værneting.....den retslige myndighed, som en person hører under - typisk er det dér, hvor man bor. Tidligere fandtes også specielle retslige myndigheder for	